

Výukový program pro II. stupeň ZŠ OKÉNKO DO MONGOLSKA

METODICKÉ LISTY PRO UČITELE

Kontakt
CEGV Cassiopeia, Jizerská 4,
České Budějovice, 370 11
mkv@cegv-cassiopeia.cz, www.cegv-cassiopeia.cz
Tel: 385 520 951, 725 515 944

DOPORUČENÉ INFORMAČNÍ ZDROJE:

ARPOK, o. p. s. **MULTI KULTI menšiny v ČR. Metodická příručka pro základní školy.** 1. vyd. Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2007. 149 s. ISBN 978-80-254-5225-7.

BLUNDENOVÁ, J. **Turistický průvodce Mongolsko.** JOTA, 2009. 486 s. ISBN 978-80-7217-640-3.

KOHN, M. **Mongolsko. Z řady průvodců Lonely Planet.** Vydavatelství: Svojtka&Co., 2006. 324 s. ISBN: 80-7352-390-6

SCHWARZ, M., **Mongolsko – stručná historie státu.** 1. vyd. Praha: Libri, 2010. 192 s. ISBN 978-80-7277-462-3.

ŠIŠKOVÁ, T. **Výchova k toleranci a proti rasismu.** 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 280 s. ISBN 978-80-7367

TEJKLOVÁ, A., POKORNÝ, M., LOMOVA, L. **CZECH MADE? Výstava komiksů o práci cizinců.** Praha: Multikulturní centrum Praha, 2009. 52 s.

www.migraceonline.cz

www.spm.chytry.cz - Společnost přátel Mongolska

www.mkc.cz – Multikulturní centrum Praha

<http://mongols.mrdonn.org> – Mongolové (v angličtině)

POPIS VÝUKOVÉHO PROGRAMU

Aktivita	Popis aktivity	Očekávané výstupy
Úvod	Metodou brainstormingu žáci říkají vše, co o Mongolsku už vědí. Následně společně s lektorem projdou výsledky brainstormingu a ukážou si umístění Mongolska na mapě světa. Lektor ještě promítne žákům krátké video z Mongolska.	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Žáci jsou uvedeni do tématu výukového programu o Mongolsku. ✦ Žáci si evokují své dosavadní znalosti o Mongolsku
Hra na jména	Lektor žákům prozradí zajímavost z historie Mongolska týkající se používání rodových jmen. Poté se žáci rozdělí do menších skupinek a vymyslí si pro svoji skupinku rodové jméno, popř. namalují svůj rodový znak.	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Žáci jsou seznámeni s částí historie Mongolska. ✦ Žáci jsou motivováni pro další práci v programu.
Informace o Mongolsku	Každá skupinka dostane informace o konkrétní oblasti života v Mongolsku (bydlení, ekonomická situace, pastevectví, lidé, kultura a přírodní podmínky). Úkolem každé skupinky je na dané téma vytvořit plakát, který později představí ostatním spolužákům. Metodou vzájemného učení jsou všichni žáci seznámeni se všemi výše zmíněnými oblastmi.	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Žáci jsou seznámeni s vybranými oblastmi života v Mongolsku i s jeho charakteristickými rysy. ✦ Žáci se zdokonalí v komunikaci a vzájemném předávání informací.
Komiks	Žáci pracují s komiksem, který se týká pracovní migrace Mongolů.	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Žáci jsou seznámeni s důvody pracovní migrace Mongolů i s překážkami, kterým musí po příjezdu do ČR čelit. ✦ Žáci mají objektivnější pohled na život migrantů v ČR.
Reflexe	Metodou Vénových diagramů žáci shrnou, v čem se život v Mongolsku a v ČR liší a v čem se shoduje.	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Žáci si utřídí získané informace. ✦ Žáci vyjmenují podobnosti i rozdíly života v Mongolsku a v ČR.

Doporučení pedagogům:

- ✦ Pozor na vytváření stereotypních představ o životě v Mongolsku i o lidech odtud pocházejících. Mongolsko je země rozmanitá (s velkými rozdíly života na venkově i ve městě, či v jednotlivých částech země), stejně tak jsou velké rozdíly mezi jednotlivými lidmi. Je důležité, aby si žáci uvědomovali, že každý člověk je jedinečný a nemusí o něm platit to, co se říká o skupině, ke které náleží.
- ✦ Motivovat žáky k získávání dalších informací k tématům výukového programu (Mongolsko, pracovní migrace, cizinci v ČR apod.) a diskutovat o nich.
- ✦ Motivovat a vést žáky ke kritickému přístupu k informacím (diskutovat o nich, vyhledávat různé zdroje informací atp.).

podobné obřady také pro stříhání zvířecí srsti a zvláště příznivé dny jsou vyčleněné pro chytání a krocení hříbat a stříhání koňské hřívy.

Zdroj:

ARPOK, o. p. s. MULTI KULTI menšiny v ČR. *Metodická příručka pro základní školy*. 1. vyd. Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2007. 149 s. ISBN 978-80-254-5225-7.

BLUNDENOVÁ, J. *Turistický průvodce Mongolsko*. JOTA, 2009. 486 s. ISBN 978-80-7217-640-3.

KOHN, M. *Mongolsko. Z řady průvodců Lonely Planet*. Vydavatelství: Svojtka&Co., 2006. 324 s. ISBN: 80-7352-390-6

www.spm.chytry.cz

o rok. Podobně, jako u jiných národů Dálného východu, každý nový rok má svou symboliku a název. V předvečer nového roku se každá rodina loučí s odcházejícím rokem, setkání s novým neprobíhá o půlnoci jako u nás, ale brzo ráno v první den nového roku. Všichni se oblékají do slavnostních oděvů, blahopřejí nejdříve nejstarším. Významným svátkem v Mongolsku je tzv. „Nádam“, který se oslavuje v den vítězství národní revoluce 11. července 1921. Oslavy začínají 11. července a trvají dva dny. Program oslav zahrnuje soutěže v tradičních sportovních disciplínách: zápas, střelba z luku, jízda na koni, v současnosti rovněž volejbal, basketbal, lehká atletika, šachy apod.

Tradiční oblečení – dél

Pestrobarevný národní oděv – dél – nosí jak muži, tak ženy. Jedná se o elegantní tříčtvrteční roucho, které se zapíná na knoflíky, vedoucí od pravého ramene až ke krku se stojacím límcem. Rukávy jsou tak dlouhé, že zakrývají dlaně, takže Mongolové nepotřebují rukavice. Jako pokrývka hlavy se nosí exotické kožešinové čapky a šátky. Na venkově slouží dél jako praktický každodenní oděv, a proto bývá od častého nošení obvykle dosti zašpiněný a otrhaný. Mongolský dél má vůbec multifunkční využití – v noci slouží jako přikrývka, při převlékání jako miniaturní stan, a také jako soukromá „toaletní kabinka“, když máte společnost, potřebujete si odskočit a v dosahu není žádný přirozený úkryt. Pro jezdce na koních je dél velice praktický: hřeje záda, zpevňuje břicho a chrání vnitřnosti od neustálých otřesů, na prsou tvoří obrovskou kapsu, dlouhé rukávy chrání ruce, dlouhý chalát zase stehna a kolena od chladu.

Jurta – domov kočovníků

Nomádská stanová chýše – jurta (ger) - je okrouhlý plstěný stan o jedné místnosti. Životní styl nomádů již od dávných dob závisel na tomto klasickém skládacím stanu. Odolnost jurty, její velká světelnost a nízká pořizovací cena – všechny tyto body znamenají pro kočovníky neocenitelnou výhodu.

Jurta je více než obyčejný stan, je to domov, který mongošští pastevci obývají celoročně, a i když mají k dispozici jiný typ přístřeší, dají vždycky přednost jurtě. V létě je zde příjemně chladno a v zimě zase teplo. Jurta je vyrobena převážně ze dřeva a dalších dostupných přírodních materiálů; dá se rychle sestavit i rozebrat a snadno se přepravuje z místa na místo na velbloudím hřbetu nebo dokonce na nákladáku, což již v těchto dnech není zas tak ojedinělé.

Jurta má také životně důležitou úlohu při formování mongolského charakteru a rodinného života. Její omezený prostor nutí členy rodiny navzájem komunikovat, o vše se dělit a vše dělat společně, což upevňuje vztahy mezi příbuznými. Rozvíjí trpělivost, bourá přehradu a zabraňuje soukromí. Ale zároveň také otupuje přecitlivělost, neboť obyvatelé jurty si musí sami obstarávat vodu a otop, což je docela obtížný úkol.

Sedací rituály

Ohledně způsobu sezení v mongolské jurtě platí několik tradičních pravidel, která se týkají různých věkových a jiných skupin, avšak nikoli cizinců, kteří nejsou vázáni povinnostmi speciálního posezu. Tak například je považováno za urážlivé, když si domorodý teenager sedne se zkříženými nohama na způsob tureckého sedu, neboť přesně takto sedávají lámové. Zde uvádíme některé sedací zvyky:

Sezení na ohnuté noze – pro mladé ženy

Posezení s nataženými nohama – přirozený způsob sedu pro děti

Posezení ve dřepu – tradiční poloha pastevců

Sezení s nohou přes nohu – považováno za projev neúcty

Sezení v pozici s roztaženými prsty na rukou – vyjadřuje hluboký zármutek.

Obřad stříhání vlasů

Tradiční ceremoniál stříhání vlasů přichází na řadu, když jsou dítěti čtyři roky. Jedná se o významnou rodinnou událost, která je spojena s velkými oslavami s hojností jídla, pití a hudby. Mongolové mají

NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY

A: DZUD

Časová dotace: 45 min.

Cíle:

- Žáci se seznámí se specifiky přírodních podmínek Mongolska.
- Žáci se seznámí s některými aspekty života mongolských pastevců a s následky přírodních katastrof na jejich život.
- Žáci hledají řešení problematické životní situace a zároveň přemýšlí nad dopady svého rozhodnutí.

Vzdělávací oblasti a průřezová témata:

Zeměpis; OSV – morální rozvoj (řešení problémů a rozhodovací dovednosti); VMEGS – Evropa a svět nás zajímá; Environmentální výchova

Pomůcky: nakopírovaný příběh „Dzud“, příp. tužky a papíry

Postup:

1. Úvod

Žáky rozdělte do malých skupinek a každému ve skupince rozdejte nakopírovaný příběh týkající se přírodních podmínek Mongolska, dzudu a jeho následků pro místní obyvatele. Nechte žákům dostatečný čas na přečtení. Případné nejasnosti vysvětlíte.

2. Mongolská rodina

Řekněte žákům, ať si představí, že jsou členy rodiny Sukhbatar. Rodina Sukhbatar žije na venkově v jurtě a tvoří ji prarodiče, rodiče a 4 děti. Z toho dva synové ještě nechodí do školy, desetiletá dcera navštěvuje internátní školu a nejstarší syn už školu dokončil, ale na venkově ho to nebaví (radši by žil ve městě a bavil se).

Rodina přišla následkem dzudu o velkou část dobytka. Chov dobytka byl jediným příjmem rodiny, na venkově se jinak neuživí. Teď přemýšlí, jestli zůstanou na venkově nebo odejdou do Ulanbátaru, jestli odejdou všichni nebo jenom někteří. Také uvažují o tom, že by odjeli pracovat do ciziny. Nabídka zprostředkovatelských agentur zní velice lákavě, ale slyšeli o lidech, kteří zaplatili agentuře za cestu hodně peněz (zadlužili se) a na dluhy si v cizině nevydělali.

Skupiny by se měly domluvit, jak budou nastalou situaci řešit. Napsat si ke každé volbě „pro“ a „proti“ (zůstat na venkově, jít do města, jet do ciziny, zůstat spolu, rozdělit se?) a poté rozhodnout, jak by se v dané situaci na místě mongolských pastevců zachovali.

3. Reflexe

S žáky diskutujte o důvodech jejich rozhodnutí.

- Proč jste rozhodli zůstat na venkově?
- Nebo naopak odejít do města?
- Víte, jaké panují podmínky ve městech?
- Co tam budete dělat?
- Čím se budete živit?

- Jaké to pro vás bude mít následky atp.?

Na závěr můžete žákům k tématu poskytnout doplňující informace (viz Co je dzud?).

Dzud

Jako dzud Mongolové označují období, kdy po velmi suchém létu přijde dlouhá zima s nízkými teplotami (mrazy klesají až na -58°C). Vražedná kombinace pro chov dobytka se může ještě zhoršit, když první sněhová pokrývka roztaje a znovu zmrzne. Zvěř se pak pod ledovou krustu dostane nejdříve v květnu. A jelikož se pastevectvím živí více než třetina Mongolů, ohrožen je celý stát. Pro místní obyvatele je dobytek vším. Za něj si koupí jídlo, léky a zaplatí vzdělání dětí. Pokud přijdou o dobytek, přijdou o všechno. Mongolsko je země pastevců. Jejich život je jurta, rodina a stáda ovcí, koz, krav a koní. Po staletí tomu tak bylo. Lidé se naučili žít v sepětí s přírodou, počítali s tím, že jejich život je drsný, že může přijít dzud. Poslední dobou je to ale jiné. Mezi roky 1999 a 2001 přišly tři dzudy za sebou. Spousta pastevců ztratila celá stáda a přišli tak o všechno.

Zima ale nesužuje jen zvířata, ohroženi jsou i lidé. Mnohá místa jsou kvůli sněhu odříznutá od civilizace. Vesnice jsou nepřístupné, lidé v nich zůstávají bez potravin, bez topiva, pohonných látek a lékařské péče. Těhotné ženy se nedostanou do porodnic. Několik rodících žen tak už bez pomoci v jurtě zemřelo. Většinu dětí (od prvňáčků po studenty) dávají rodiče během školního roku do internátů, v současnosti jich tam pobývá na 22 000. Zůstávají odděleni od rodin, protože cesta domů by byla příliš nebezpečná. V mnoha internátech však není dostatečné vytápění a školy nezvládají zajistit potřebné jídlo. Dětem hrozí podvýživa a nemoci.

Rodiny, zvyklé na život ve stepi, tak prchají do měst. Kolem Ulánbátaru vyrostla obří jurtoviště. Lidé tam žijí namačkaní jako sardinky, vyrvaní ze svých kořenů. Snaží se dál existovat, snaží se uživit sebe a své blízké. Skvěle rozuměli zvířatům, tady teď prodávají čínská trička na černém trhu. Všude je špína a odpadky. V zimě se tu nedá dýchat. Je těžké věřit tu v lepší budoucnost. Je nemožné vychovat tu děti, z nichž by byli tak skvělí pastevci jako bývali jejich rodiče a prarodiče. Pro většinu pastýřských rodin je to přímá cesta k chudobě.

Další a další lidé ale hledají spásu v blízkosti měst. Pastevci bez stád už se do stepi nikdy nevrátí. Venkovu hrozí vyhladění. Tato země, rozlohou dvacetkrát větší než Česká republika, by pak zůstala prázdná, protože tu žije jen 2,7 milionu lidí.

Zdroj:

<http://hrdouskova.blog.idnes.cz/c/122741/Dzud-prinasi-smrt-aneb-Mongolsko-v-mrazivem-objeti.html>

http://zpravy.idnes.cz/mrazy-prinesly-do-jurt-smrt-ozebraceni-mongolove-se-boji-leta-p68-/zahranicni.aspx?c=A100428_011138_zahranicni_stf

Co je dzud?

Dzud doslova znamená „nedostatek pastvy“, ale v širším smyslu se překládá jako „hladovění kvůli nedostatku krmiva“. Dzud obvykle přichází, když po oblevě přijde další mráz. Výhonky trávy se pokryjí vrstvou ledu, takže se zvířata nemohou pást a následně hynou po celých tisících. Buď je sněhová či ledová pokrývka příliš silná, takže se dobytek nedostane k potravě, nebo je naopak příliš tenká, takže nestačí k zavlažení pastvin.

Mongolové rozeznávají tři typy Dzudu. Vytrvalému hustému sněžení se říká „bílý dzud“. Druhému typu bychom mohli říkat „ledový“, protože se během něho step pokryje neproniknutelnou vrstvou ledu, který brání dobytku prohrabat se k pastvě. Třetí se nazývá „černý dzud“. Ten nastává, když po

Zdroj:

KOHN, M. *Mongolsko. Z řady průvodců Lonely Planet*. Vydavatelství: Svojtka&Co., 2006. 324 s. ISBN: 80-7352-390-6

Ukázky hrdelního zpěvu:

<http://www.youtube.com/watch?v=NNVrmW0VL2I&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=A1KzGJAvS8M&feature=related>

✦ Připravte si mongolský čaj

Příprava:

Na mongolský čaj potřebujete především lisovaný zelený čaj, dále pak mléko, máslo, mouku a sůl. Mléko podle chuti: kravské, kozí, ovčí, kobylí nebo velbloudí. Máslo někde nahrazují vyškvařeným hovězím nebo skopovým lojem. Mouka se hodí jakákoliv, občas se do ní přidávají jáhly či rýže. Čaj rozetřete na prášek. Jednu až tři lžičky prášku zalijte litrem studené vody a postavte na oheň. Když se voda začne vařit, přilijte 0,25-0,5 l mléka, jednu lžičku rozpuštěného másla, 50-100 g mouky předem opražené na tuku a půl nebo čtvrt sklenice jáhel nebo rýže. Povařte do měkka, osolte, opepřete (Mongolové čaj skutečně někdy pepří).

http://www.pavlovacajovna.cz/c_generic.php?pg=piti_mon.html

Návod na přípravu můžete shlédnout zde:

<http://www.youtube.com/watch?v=DVIUDTpYN2g>

Mongolský čaj je součástí všech „sezení“. Tzv. pití čaje je v Mongolsku široce rozšířenou tradicí. V jakékoliv roční době je podáván čaj – tzv. zelený či černý a s mlékem. Čaj bývá více či méně přisolený či mírně omaštěný máslem, někdo jej ochucuje praženou moukou či zrním. V neustálém větrném podnebí je čaj osvěžující, zahřeje a dodá tělu odpařenou sůl. Při pití čaje není vhodné diskutovat, probíhá mlčky. První miska s čajem se podává hostiteli a pak všem ostatním - podle stupnice nejdříve nejstaršímu muži až po nejmladší dítě. Čaj v klimaticky náročných mongolských podmínkách plní tedy nejen úlohu osvěžujícího nápoje, ale slouží i k zasyčení pastevcům, kteří tráví dlouhé hodiny na pastvě.

http://www.spm.chytry.cz/showpage.php?name=mongolsko_data

Kulturní střípky, zajímavosti:

Náboženství

Mongolská společnost je poměrně tolerantní k různým náboženským vyznáním. Ústava z roku 1992 zaručuje svobodu vyznání jako základní lidské a občanské právo. Zákon z roku 1993 privileguje buddhismus, islám a šamanismus, z nichž je dominantní náboženství buddhismus, který tvoří 94%, 6% vyznává islám, především kazašská menšina na západě země.

Státní svátky

Oficiální svátky v Mongolsku jsou: 1. leden – Nový rok, 3 dny koncem ledna nebo v únoru – tradiční Nový rok (lunární), 11. - 13. červenec – tradiční svátek Nádám, 25. říjen – Den ústavy, 26. listopad – Den republiky.

Hlavním svátkem byl a zůstal „Cagán sar“ (Bílý měsíc), mongolský lunární Nový rok. Obvykle se slaví tři dny koncem ledna nebo v únoru, přesné datum každoročně ohlašují místní lámové. Traduje se, že Cagán sar je den zrození všech Mongolů, a že od tohoto dne jsou všichni Mongolové starší

Zdroj: wikimedia.org

NÁMĚTY PRO PEDAGOGY:

✦ Práce s textem a diskuse

Rozdejte žákům novinový článek týkající se situace Mongolů v ČR a vyzvěte je k přečtení. Po přečtení nechte žáky, aby si podtrhli informace, které je nejvíce zaujaly. Informace společně prodiskutujte. Na začátku můžete žáky seznámit s pravidly konstruktivní diskuse.

Využít můžete:

- Mongolové v Čechách a Program dobrovolných návratů (www.migraceonline.cz)
- Mongolové, makejte a plaťte. A pak koukejte odsud vypadnout (www.idnes.cz)
- Zlaté mongolské ručičky (www.reflex.cz)
- Mongolové sní český sen: Dlouhé čekání na vízum již neznamená výhru (www.european-city.cz)
- Promítněte žákům dokumentární film o historii i dnešním životě hlavního města Mongolska „Ulanbátar: Rudý Bohatýr“ - <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191841279-ulanbatar-rudy-bohatyr/>
- V hodinách hudební výchovy si vyzkoušejte hrdelní zpěvy chómí.

Chómí představuje vsutku neobvyklou mongolskou vokální techniku, při níž jeden zpěvák vytváří dva hlasy zároveň. Výsledný dvojhlas, zahrnující hluboký bas kombinovaný s fistulí, reprezentuje svrchní tóny, které nelze označit jinak než jako nadpozemské.

Chómí vzniká tak, že zpěvák vytváří současně hluboký hukot a vysoké svrchní tóny. Této technice přítom není zvlášť těžké se naučit. Vyslovte hlásku „l“ a zesilte přítom svůj dech. Pak přejděte s pomocí změny tvaru své ústní dutiny na dvě samohlásky „e“ a „ou“ a brzy zjistíte, že jste schopni měnit výšku tónu. Abyste dosáhli celého rejstříku, posunujte svůj jazyk dozadu a dopředu, čímž docílíte překvapujícího hudebního výsledku. Jeden slavný mongolský hrdelní zpěvák byl schopen dosáhnout stejného efektu bez spodního tónu pouze s pomocí otevřených úst, což je postup, který se vzpírá rozumovému vysvětlení.

extrémně suchém létu přijde mrazivá zima. Tráva uschne už na pastvinách a zvířata nemají šanci vytvořit si dostatečné tukové zásoby. Sněhové bouře a teploty hluboko pod bodem mrazu pak už jen dokonají dílo zkázy.

Katastrofální dzud ze zimních období 1999/2000 a 2000/2001 se zapsal do historie nebývalým hladomorem, při kterém uhynulo šest milionů kusů dobytka. Z uhynulých zvířat tvořily 85% ovce a kozy, zatímco zbytek zahrnoval koně, hovězí dobytek a velbloudy. Vražedná kombinace pro chov dobytka se může ještě zhoršit, když první sněhová pokrývka roztaje a znovu zmrzne.

Pastevci tak utíkají do měst, na jejichž okrajích tvoří velká jurtoviště. Mongolsku hrozí, že ztratí duši. Protože na okrajích měst není pro duši prostor. Alespoň ne pro tu mongolskou, která je stejně široká a otevřená jako pláň, ve kterých zdejší lidé žijí. Když ji namačkáte do špinavého jurtoviště, umře. Stejně jako kašmířské kozy při dzudu.

Zdroj:

BLUNDENOVÁ, J. *Turistický průvodce Mongolsko*. JOTA, 2009. 486 s. ISBN 978-80-7217-640-3.

B: JURTA

Časová dotace: 20 min.

Cíle:

- Žáci jsou seznámeni s tradičním způsobem bydlení mongolských jurtách.
- Žáci se zdokonalí v dovednostech spolupráce a komunikace.
- Žáci se zdokonalí ve schopnosti čtení s porozuměním.

Vzdělávací a průřezová témata:

Český jazyk a literatura: VMEGS – Evropa a svět nás zajímá; MKV – etnický původ

Pomůcky: Příloha č. 1 - půdorys jurty, Příloha č. 2 - obrázek jurty s rozestavěným nábytkem

Postup:

1. Úvod

Řekněte žákům, že dnes se dozví více o tradičním způsobu bydlení v Mongolsku. Typické obydlí v Mongolsku je jurta. Zeptejte se, jak vypadá, jaké má výhody a jaké nevýhody v porovnání se našimi domy. Proč mongolští pastevci bydlí raději v jurtách?

2. Jurta – čtení s porozuměním

Žáky rozdělte do skupin po 4-5. Každá skupina dostane nakreslený půdorys jurty (viz Příloha č. 1) a text Život v jurtě (Příloha č. 2). Po přečtení textu metodou I.N.S.E.R.T. (viz níže) žáci zakreslí do půdorysu rozmístění nábytku v jurtě.

Metoda I. N. S. E. R. T.:

Každý žák si při čtení textu podtrhává určité informace v textu a nalevo od něj (na okraj papíru), je označuje následujícími čtyřmi typy znamének. Pro lepší přehlednost můžete tabulku překreslit na tabuli:

✓ (fajfka)	je to pro mě známá informace, ověřil jsem si svou domněnku
+ (plus)	je to pro mě nová, zajímavá či důležitá informace, nevěděl jsem
- (mínus)	nesouhlasím s touto informací, protože je v rozporu s tím, co vím, nebo je tato informace v rozporu s jinou informací z textu
? (otazník)	nerozumím této informaci či bych se o ní rád dozvěděl více

Upozorněte žáky, že by každé znaménko měli použít alespoň jednou. Dále jim doporučte, aby si v každém odstavci podtrhli minimálně jednu informaci (týká se delších textů). Tato metoda procvičuje výběr informací podle důležitosti, jejich třídění a propojování známého s novým. Na čtení textu dejte žákům určitý časový limit.

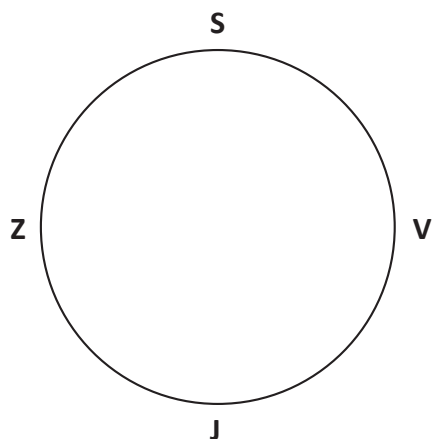
3. Reflexe

Společně si rozestavení nábytku zkontrolujte, popř. poskytněte žákům doplňující informace.

Možné otázky pro diskusi:

- Dozvěděli jste se něco, co vás překvapilo?
- V čem se odlišuje interiér jurty od našich domů?
- Bylo by pro nás účelné mít domy zařízené stejně jako jurta?

Příloha č. 1: Půdorys jurty

Příloha č. 2: Život v jurtě

Jurta je tradiční kruhové či oválné obydlí kočovných kmenů z Asie a Středního východu. Je to lehká chýše (resp. stan) s dřevěnou konstrukcí. Základem pro její stavbu je plstěná rohož z ovčí vlny a jiné srsti domácích zvířat. Stavba nebo složení jurty je jednoduchou záležitostí, kterou zkušenější majitel zvládne za několik hodin. Jedná se přece původně o obydlí kočovných pastevců, kteří se často přesouvali z místa na místo. Plachta se poskládá do úhledného balíku, bočnice se složí jako harmonika, tyče sváží, a celý dům je připraven ke stěhování. A pokud je třeba, umožňuje samonosná konstrukce i přesun postavené jurty. Při stavbě jurty se užívá poněkud neobvyklé pořadí činností. Nejprve se na zem rozestaví všechen nábytek, a teprve pak se kolem nábytku vztyčí jurta. Důvod je prostý – jednotlivé kusy jsou často tak veliké, že by neprošly dveřmi, které jsou podle tradice vždycky obrácené k jihu.

A to nejlepší na konec – pro stavbu jurty nepotřebujete žádné stavební povolení a ani váš pozemek nemusí být stavební. Jurta je pro úředníky stan.

Rozmístění nábytku

Uprostřed stanu jsou umístěna kamna; další zařízení je již velmi prosté. Vnitřní uspořádání mají všechny jurty přibližně stejné: po obvodu bývají umístěna tři lůžka, při zadní stěně je skříňka, na které jsou položeny buddhistické relikvie. Dále je zde nízký stůl, na kterém se podává jídlo. Vše se točí kolem ohniště (kamen), které je umístěno ve středu jurty. Severní část představuje čestné místo, kde sedává hlava rodiny nebo kam se usazují hosté (po pravé straně hostitele). Prostor u dveří je nejméně váženým místem a je vyhrazen dětem. Východní část jurty je ženská, západní půlka zase mužská. Pracovní náčiní bývá uloženo na straně muže. Na ženské (východní) straně bývají umístěné otevřené police na džbánky a pánve, kredenc či přiborník s dalším kuchyňským náčiním.

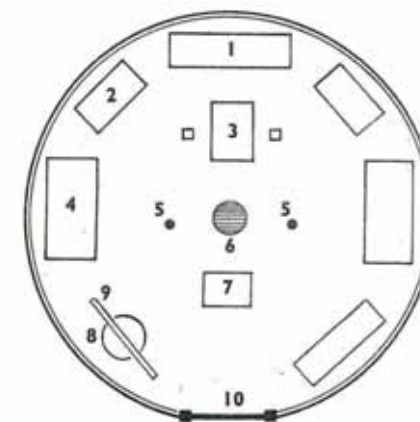
Zdroj:

KOHN, M. *Mongolsko. Z řady průvodců Lonely Planet*. Vydavatelství: Svojtka&Co., 2006. 324 s. ISBN: 80-7352-390-6

BLUNDENOVÁ, J. *Turistický průvodce Mongolsko*. JOTA, 2009. 486 s. ISBN 978-80-7217-640-3.

Zdroj: wikimedia.org

Jurta

Legenda

1 kredenc	8 vak na kumys
2 prádelník	9 police
3 nízký stůl a židle	10 vstupní dveře
4 lůžka	11 roura od kamen
5 střešní sloupy	12 střešní prstence
6 kamna	13 stanová plachta
7 bedna na topivo	14 žiněné vazníky